

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ

ਭੰਡਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ.ਜੇ. ਅਤੇ ਖੋਸਲਾ, ਜੇ.

CH. ਕੁਰੇ ਸਿੰਘ ਅਤੇ 28 ਹੋਰ,—ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, - ਉੱਤਰਦਾਤਾ। ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ

1955 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰ. 84

ਪੰਜਾਬ ਵਿਲੇਜ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ (1954 ਦਾ 1)—ਈਸਟ ਪੰਜਾਬ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ (ਕੰਸੋਲਿਡੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਪ੍ਰੀਵੈਨਸ਼ਨ ਆਫ ਫਰੈਗਮੈਂਟੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ (1948 ਦਾ ਐਲ)—ਸੈਕਸ਼ਨ 18—ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, ਆਰਟੀਕਲ 31.

1955, ਸਤੰਬਰ, 1

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਈਸਟ ਪੰਜਾਬ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ (ਕੰਸੋਲਿਡੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਪ੍ਰੀਵੈਨਸ਼ਨ ਆਫ ਫਰੈਗਮੈਂਟੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1948 ਦਾ ਨੰਬਰ ਐਲ, ਅਤੇ 1954 ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ 1 ਦੀ ਧਾਰਾ 18, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਹਨ। 1948 ਦੇ ਐਕਟ L ਦੀ ਧਾਰਾ 18, 1954 ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ 1 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ, ਕੰਸੋਲਿਡੇਸ਼ਨ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਕਿ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਬਦਲੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਸਨੂੰ ਪਿੰਡ ਅਬਾਦੀ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਣ ਦਾ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਕੰਸੋਲਿਡੇਸ਼ਨ ਅਫਸਰ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਿਰਫ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੰਡਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਜੇ ਅਬਾਦੀ ਲਈ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਪਿੰਡ ਅਬਾਦੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਸੇ ਅਣਉਚਿਤ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ।

ਸ. ਗੁਰਸਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (1), ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ: -

(a) ਕਿ ਇਹ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਲੇਜ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ 1954, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ 7 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਤਿ-ਵਿਰੋਧੀ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ;

(b) ਕਿ ਇਹ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਐਲ ਆਫ਼ 1948 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਤਿ-ਵਿਰੋਧੀ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਦੇ ਹਨ;

(c) ਕਿ ਇਹ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੰ. 1 ਅਤੇ 2 ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਹੁਕਮ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਢੁਕਵੀਂ ਰਿੱਟ, ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇਗੀ। ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਹਸਬ ਰਸਦ ਖੇਵਤ ਦੇ ਹੋਰ ਬਿਸਵੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮਲਾਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਲਈ;

(d) ਕਿ ਇਹ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਮਨਾਹੀ ਦੀ ਰਿੱਟ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਢੁਕਵੀਂ ਰਿੱਟ, ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਮਨਾਹੀ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇਗੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਾਹੀਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਂ ਸ਼ਾਮਲਾਤ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਜਾਂ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਗੈਰ-ਮਾਲਕੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਦੇਣਾ;

(e) ਕਿ ਇਹ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਜਾਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਖਲ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਹੁਕਮ ਦੀ ਰਿੱਟ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਢੁਕਵੀਂ ਰਿੱਟ, ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮਲਾਤ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ;

(f) ਕਿ ਇਹ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3 ਨੂੰ ਇੱਕ ਢੁਕਵੀਂ ਰਿੱਟ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਿਸਵੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਅਤੇ ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਖਲ ਨਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਹੀਯੋਗ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮਲਾਤ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ;

(g) ਕਿ ਇਹ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਅਧੀਨ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਢੁਕਵੀਂ ਰਿੱਟ, ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ;

(h) ਜੇ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਲੰਬਿਤ ਹੈ

ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ;

(i) ਕਿ ਇਹ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਖਰਚੇ ਦੇਣ ਲਈ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਐਚ ਐਲ ਸਰੀਨ, ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਲਈ।

ਐਸ ਐਮ ਸੀਕਰੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਖੇਸਲਾ, ਜੇ. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਅਧੀਨ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕੱਲੇ ਬੈਠੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਜੇ. ਕਿਉਂਕਿ ਅਰਜ਼ੀ ਨੇ ਈਸਟ ਪੰਜਾਬ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ (ਕੰਸੋਲਿਡੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਪ੍ਰੋਵੀਨਸ਼ਨ ਆਫ ਫ੍ਰੈਗਮੈਂਟੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, ਨੰਬਰ L, 1948 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 18 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਮਾਮਲਾ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਲੇਜ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1954 ਦੇ ਸੰਖਿਆ-1 ਨੂੰ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੇ. ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਪਿੰਡ ਹਲਾਲਪੁਰ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਕਸੁਰੀਕਰਨ ਦੀ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਕੰਸੋਲਿਡੇਸ਼ਨ ਅਫਸਰ ਵੱਲੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਸਕੀਮ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਇਹ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ-

(a) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹੋਰ ਮਾਲਕਾਂ ਜਾਂ ਬਿਸਵੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਮਲਾਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ 1,006 ਵਿੱਖੇ ਅਤੇ 5 ਬਿਸਵੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ;

(b) ਬਿਸਵੇਦਾਰਾਂ ਦੀ 11 ਏਕੜ ਵਾਹੀਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨ ਗੈਰ-ਬਿਸਵੇਦਾਰਾਂ ਲਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ

(c) ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ 80 ਏਕੜ ਵਾਹੀਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਜਾਵੇ।

ਕੰਸੋਲਿਡੇਸ਼ਨ ਅਫਸਰ ਨੇ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਐਲ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ 1954 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਕੰਸੋਲਿਡੇਸ਼ਨ ਅਫਸਰ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਢੁੱਕਵਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਮਾਲਕੀਅਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸੀ।

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਵੱਲੋਂ ਸ: ਗੁਰਸਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (1) ਵਿੱਚ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਐਲ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 15(1) ਅਤੇ 34 ਐਕਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਅਤੇ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਜਾਇਜ਼ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਧਾਰਾ 18 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ

ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਐਕਟ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦਾ ਉਪਬੰਧ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਪੂਰ ਜੇ ਨੇ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ-

“ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 15(1) ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਅਸਲ ਹੋਲਡਿੰਗ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਮਾਰਕੀਟ ਮੁੱਲ ਦੀ ਹੋਲਡਿੰਗ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਕੀਮ ਵਿੱਚ ਰਿਕਵਰੀ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਵਸਥਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਮਾਲਕ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ, w ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ - ਉਹ ਸਿਧਾਂਤ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਤੇ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਧਾਰਾ 34 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ (1) ਅਪ੍ਰਗਟਡ ਐਕਟ ਦਾ ਜੋ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ, ਜ਼ਮੀਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 23(1) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਧਾਰਾ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।“

ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਚਪੋਚ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਜੋਲਡਿੰਗ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਪਾਰਸਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹਰੇਕ ਮਾਲਕ ਅਨੁਪਾਤਕ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਅੰਤਮ ਹੋਲਡਿੰਗ ਇਸ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਘਟਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਸਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੋਪਰਾਈਟਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਖੇਤਰ ਨਾਲੋਂ ਛੋਟਾ ਖੇਤਰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਲਾਰਸਰ ਖੇਤਰ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਕਟੌਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ, ਜੇਕਰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਵੱਖ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰੇਕ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਮਾਲਕੀ ਹਿੱਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਭਾਵੇਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਨਿਵੇਕਲਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹਰ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਪੂਰੇ ਖੇਤਰ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਭ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਆਨੰਦ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂਕਾਰ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਸ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ

ਇਲਾਵਾ ਕਾਰਵਾਈ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਇਕਸੁਰਤਾ ਅਫਸਰ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਬਾਕੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 31 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਚੌਥੀ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2A) ਦੁਆਰਾ ਛੇਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਿਸੇ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਐਕੁਆਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ

1948 ਦੇ ਐਕਟ ਐਲ ਦੀ ਧਾਰਾ 18, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ: -

“18 ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਫਿਲਹਾਲ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਹ ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋਵੇਗਾ-

(a) ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ;

(b) ਕਿ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਪਰਬਤ ਲੜੀ ਵਿੱਚੋਂ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵਹਿਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਧਾਰਾ ਜਾਂ ਝਰਨੇ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਸੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ;

(c) ਕਿ ਜੇਕਰ ਏਕੀਕਰਨ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਅਬਾਦੀ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਨੀ ਮੰਤਵ ਲਈ ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਰਾਖਵੀਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਅਜਿਹੇ ਮਕਸਦ ਲਈ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਣ ਲਈ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਹੈ।”

1954 ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ I, ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। 1954 ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ I ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ 1948 ਦੇ ਐਕਟ L ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 18, ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਬਦਲੇ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੇ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਬਦਲੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਸਨੂੰ ਪਿੰਡ ਅਬਾਦੀ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਣ ਦਾ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਅਫਸਰ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਿਰਫ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੰਡਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਜੇ ਅਬਾਦੀ ਲਈ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਪਿੰਡ ਅਬਾਦੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਸੇ ਅਣਉਚਿਤ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ।

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੈਰ ਬਿਸਵੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ 11 ਏਕੜ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸੌਂਪਣਾ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਨਿਯੋਜਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ

ਭਾਰਤੀ ਪਿੰਡ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਅਸਲ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰਦੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੇ। ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਂ ਸ਼ਾਮਲਾਤ ਦੇਹ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਬੇ-ਵਾਚੀ ਚਰਾਗਾਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਅਬਾਦੀ ਦੇਹ, ਕੋਰਾ-ਦੇਹ, ਜੋ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਖੂਹ, ਇੱਕ ਛੱਪੜ ਆਦਿ ਵਰਗੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਸਨੀਕ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਮਾਲਕ ਹਨ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਮਾਲਕ, ਸ਼ਾਮਲਾਤ-ਦੇਹ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਮਾਲਕ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਘਰ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਘਰ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਉਸ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਗੈਰ-ਮਾਲਕੀਅਤ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਮੈਂਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਈਟ ਦਾ ਵਾਰਸ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸਾਈਟ ਵੇਚ ਵੀ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੈਰ-ਮਾਲਕੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਚਰਾਗਾਹ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ ਜੋ "ਸ਼ਮਿਲਤ ਦੇਹੀ" ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਗੈਰ-ਮਾਲਕੀਅਤ, ਇਸਲਈ, ਸ਼ਾਮਲਾਤ-ਦੇਹ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰੁਚੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇੱਕ ਖੇਡਦਾ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸਾ। ਇਸ ਲਈ, ਜਿੱਥੇ ਗੈਰ-ਮਾਲਕੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਥਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਪੂਰੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਮਕਾਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਗੈਰ-ਮਾਲਕੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਣਾ ਅਬਾਦੀ-ਦੇਹ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਵਿਸਤਾਰ ਗੋਰਾ-ਦੇਹ ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਇਕਸੁਰਤਾ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਗੋਰਾ-ਦੇਹ 'ਤੇ ਘਰ ਬਣਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਵਾਧੂ ਮਕਾਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣਾ ਸਹੂਲਤ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਦੇਵਾਂ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਬਿਹਤਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। , ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਕਰਨ ਲਈ ਗੋਰਾ-ਦੇਹ ਨੂੰ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ ਗੋਰਾ-ਦੇਹ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੈਰ-ਮਾਲਕੀਅਤ ਵਾਲੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਥਾਵਾਂ ਦੇ ਓਨੇ ਹੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਜਿੰਨਾ ਮਾਲਕਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣਾ ਪੂਰੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਸ਼ਾਮਲਾਤ-ਦੇਹ ਜਾਂ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੇਗੀ, ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਉਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ, ਜਿੰਨੀ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਹੇਠ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਗੈਰ-ਬਿਸਵੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਲਈ 11 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਰਾਖਵੀਂ ਰੱਖਣੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਈਸਟ ਪੰਜਾਬ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ (ਕੰਸੋਲਿਡੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਪ੍ਰੋਵੈਨਸ਼ਨ ਆਫ ਫ੍ਰੈਗਮੈਂਟੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18, 1948 ਦੇ ਨੰਬਰ ਐਲ, ਅਤੇ 1954 ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ । ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਮੰਨਾਂਗਾ। ਕੰਸੋਲਿਡੇਸ਼ਨ ਅਫਸਰ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਉਸਨੇ ਗੈਰ-ਬਿਸਵੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ 11 ਏਕੜ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਰਾਖਵੀਂ ਰੱਖੀ ਸੀ, ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਐਲ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਇਹ ਹੋਰ ਆਰਡਰ ਵਿਨਿਯੋਜਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਵੈਧ ਹੈ।

ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਾਂਗਾ ਪਰ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਖਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ।

ਕੁਝ ਹੋਰ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹੀ ਨੁਕਤਾ ਉਠਦਾ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਤੱਥ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵੀ ਉਸੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਸਫਲ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਅਰਜ਼ੀ ਨੰ: 84 ਆਫ਼ 1955 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੰਬਰ 48, 51, 71, 75, 102, 103 ਅਤੇ 106 ਆਫ਼ 1955 ਹਨ। ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵੀ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਪਰ ਖਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਭੰਡਾਰੀ, ਸੀ ਜੇ ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਭੰਡਾਰੀ, ਸੀ.ਜੇ.

ਡੀਸਕਲੇਮਰ: - ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁੱਕਦੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਸਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਅਨੁਵਾਦਕ, ਸ੍ਰੀ ਨਵਲ ਕੁਮਾਰ ਐਡੀ. ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ।